

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การประมงของประเทศไทยนับ เป็นกิจกรรมที่สำคัญต่อ เศรษฐกิจมากแขนงหนึ่งรองจากการเพาะปลูก การประมง เป็นแหล่งอาหารโปรตีนจากสัตว์ที่มีราคาถูก เมื่อ เปรียบ เทียบกับอาหารโปรตีนจากสัตว์อื่น ๆ เช่น หมู เนื้อ และไก่ เป็นต้น ด้วยอัตราการผลิตเพิ่มขึ้น รวดเร็วของประชากรในรอบหลายทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ปริมาณความต้องการอาหารเพิ่มขึ้นซึ่งตรงกันข้ามกับทรัพยากรสัตว์น้ำจากท้องทะเลที่มีปริมาณลดน้อยถอยลงโดยลำดับ ทั้งนี้เนื่องด้วยสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น การพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศที่เน้นหนักในภาคอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดมลภาวะ เป็นพิษ ซึ่งเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เป็นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งขยายพันธุ์ และแหล่งเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ รวมทั้งวิกฤติการณ์ทาง เศรษฐกิจอันเนื่องมาจากน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาสูง และการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้าน

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) เป็นกฎหมายทะเลแนวใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2519 โดยถือว่าประเทศชายฝั่งมีสิทธิที่จะควบคุมการใช้ทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตภายในรัศมี 200 ไมล์ทะเลนับแต่ชายฝั่งออกไป หลักดังกล่าวเป็นที่รับรองกันในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลโดยมีประเทศกลุ่มลาตินอเมริกา เช่น ชิลี เปรู ได้ประกาศเขตดังกล่าวขึ้นก่อน ต่อมาปี พ.ศ. 2520 ประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย เช่น มังคลาเทศ อินเดีย พม่า เวียดนาม ได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะขึ้นบ้าง ส่วนประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะเมื่อปี พ.ศ. 2523 สำหรับประเทศไทยได้ประกาศเขตดังกล่าวเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524¹ เพื่อความมุ่งหมาย

¹ ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี, "การจัดการและการพัฒนาประมงไทยภายหลังการขยายเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน," วารสารการประมง ปีที่ 37 ฉบับที่ 4 (2527) หน้า 280.

ในการใช้สิทธิอธิปไตยในการแสวงหาประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในทะเล เขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย ได้แก่ บริเวณที่อยู่ถัดออกไปจากทะเลอาณาเขตของประเทศไทยโดยมีความกว้าง 200 ไมล์ทะเลนับแต่ชายฝั่งออกไป

การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยเพื่อนบ้านมีผลกระทบต่อการประมงของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ประมาณว่าทะเลหลวงซึ่งเคยเป็นแหล่งทำการประมงของเรือประมงไทยเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 300,000 ตารางกิโลเมตร¹ ต้องกลายเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยเพื่อนบ้าน ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียทรัพยากรสัตว์น้ำที่เคยจับได้ไม่น้อยกว่าปีละ 400,000 ตัน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลโดยกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกับดำเนินการจัดการและพัฒนาการประมงทุกด้าน โดยเฉพาะส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเน้นการขยายเนื้อที่เพาะเลี้ยง และส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกนำรายได้สู่ประเทศ ตลอดจนวางมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษซึ่งจะมีผลเสียต่อการเพาะเลี้ยง รวมทั้งได้ขอความร่วมมือด้านการประมงกับต่างประเทศ

นับได้ว่าประเทศไทยยังโชคดีและมีู่ทางอยู่แล้วอย่างกว้างขวาง โดยการใช้พื้นที่ย่านน้ำตื้นชายฝั่งให้เกิดประโยชน์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพราะพื้นที่หาดชายฝั่งซึ่งมีอยู่ประมาณ 1 ล้านไร่เศษ² นั้น เหมาะในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทหอยที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิด ได้แก่ หอยแครง หอยแมลงภู่ หอยกระพง และหอยนางรม ซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่เจริญเติบโตเร็วและสามารถแพร่พันธุ์ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นอาหารที่มีคุณค่าสูงทางโภชนาการและเป็นที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั่วไปอีกด้วย

¹ เรื่องเดียวกัน.

² อารีย์ ลิทธิมิ่งค์, รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเลี้ยงหอย, สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ, กรมประมง (19-21 มกราคม 2526): ข.

หอย เป็นสัตว์น้ำประเภทยูนิคอร์นที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจการประมงไทย ถึงแม้ว่า ปริมาณผลผลิตและมูลค่าของหอยจะค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์น้ำประเภทยูนิคอร์นอื่น กล่าวคือ ผลผลิตหอยคิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมดและมีมูลค่าประมาณร้อยละ 3-4 ของมูลค่าสัตว์น้ำทั้งหมด¹ อย่างไรก็ตามอาชีพการเก็บหอยตามแหล่งธรรมชาติและการเลี้ยง หอยก็ยังเป็นแหล่งรายได้ของชาวประมงชายฝั่งจำนวนมาก การเก็บหอยจากแหล่งธรรมชาติ นั้นกล่าวได้ว่าเป็นการประมงขนาดเล็กที่ไม่ต้องลงทุนสูงและใช้เครื่องมือไม่สลับซับซ้อน จึงเอื้ออำนวยให้ชาวประมงที่มีทุนทรัพย์น้อยสามารถประกอบอาชีพนี้ได้

หอยแครง เป็นหอยที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ผลผลิตที่ได้มีทั้งจากธรรมชาติและ จากการเลี้ยง ส่วนใหญ่ผลผลิตจะได้ออกจากการเลี้ยง การเลี้ยงหอยแครงในประเทศไทยเริ่มที่ ตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ประมาณ พ.ศ. 2430² ต่อมาการเลี้ยง ได้แพร่หลายออกไปยังตำบลต่าง ๆ ของอำเภอบ้านแหลมจนถึงจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งเป็นการ เลี้ยงกันแบบดั้งเดิม การเลี้ยงหอยแครงแบบดั้งเดิมนี้ได้ดำเนินต่อมาเรื่อย ๆ จนถึงประมาณ พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำเสียบริเวณอ่าวไทย อันเนื่องมาจากโรงงาน อุตสาหกรรมน้ำตาลบนฝั่งแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำเพชรบุรีได้ปล่อยน้ำทิ้งหรือน้ำล้างโรงงานลงสู่ แม่น้ำโดยตรง ซึ่งมีผลกระทบต่อแหล่งเลี้ยงหอยแครงในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม จึงเป็นเหตุให้ผลผลิตลดน้อยลงในระยะเวลา 2-3 ปีต่อมา ทำให้ผลผลิตหอยแครงของประเทศ ลดลงตามไปด้วย และเกิดการขาดแคลนหอยแครงสำหรับการบริโภคภายในประเทศอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้

¹ สมหญิง เจริญไตรรัตน์, "บทบาทของหอยต่อเศรษฐกิจการประมงไทย,"

เอกสารวิชาการ ฝ่ายสำรวจแหล่งเพาะเลี้ยง กองประมงน้ำกร่อย, 26(2526): 128.

² เขตชาย อมาตยกุล, "ข้อแตกต่างเกี่ยวกับการเลี้ยงหอยแครงในประเทศไทยและ ญี่ปุ่น," วารสารการประมง 10(กรกฎาคม 2500): 415-434.

ผลผลิตหอยแครงรวมในระหว่าง พ.ศ. 2519-2526 มีปริมาณระหว่าง 8,000-23,000 ตัน ส่วนจำนวนรายที่เลี้ยงและเนื้อที่ใช้เลี้ยงปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2519 มีผู้เลี้ยงหอยแครง 90 ราย เนื้อที่ใช้เลี้ยง 2,594.4 ไร่ พ.ศ. 2525 มีผู้เลี้ยงหอยแครง 94 ราย เนื้อที่ใช้เลี้ยง 7,006.1 ไร่ และในปี พ.ศ. 2526 มีผู้เลี้ยงหอยแครงเพิ่มขึ้นเป็น 545 ราย เนื้อที่ใช้เลี้ยง 9,585.4 ไร่¹ ดังแสดงในตารางที่ 1.1 เหตุที่จำนวนผู้เลี้ยงในปี พ.ศ. 2526 มากขึ้น เพราะมีผู้เลี้ยงหอยแครงรายย่อยที่ทำเป็นกลุ่มในเขตจังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสตูล กระบี่ ตรัง พังงา อันเนื่องมาจากรัฐบาลโดยกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เข้าไปจัดสรรที่เลี้ยงให้แก่ราษฎรผู้ยากจนในเขตจังหวัดดังกล่าว เพื่อให้ราษฎรมีรายได้มากขึ้น ทั้งยังเป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงหอยแครงให้กว้างขวางต่อไป

ในแง่ของผลผลิตจะเห็นว่า จากผลผลิตจำนวน 17,951 ตัน ในปี พ.ศ. 2519 ลดลงเป็น 16,575 ตัน ในปี พ.ศ. 2526 เทียบเป็นอัตราร้อยละปรากฏว่าลดลงประมาณร้อยละ 8 ส่วนเนื้อที่เลี้ยงจำนวน 2,594.4 ไร่ ในปี พ.ศ. 2519 เพิ่มขึ้นเป็น 9,585.4 ไร่ ในปี พ.ศ. 2526 จะเห็นได้ว่าเนื้อที่เลี้ยงเพิ่มขึ้นเกือบ 4 เท่าตัว จากการเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงว่าผลผลิตที่ได้้น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบับจำนวนเนื้อที่ที่ใช้เลี้ยง โดยเฉพาะปี พ.ศ. 2525 ผลผลิตหอยแครงลดลงเหลือ 8,636 ตัน ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาสำคัญคือ ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมชายฝั่ง ภาวะน้ำเสีย แหล่งลูกหอยแครงถูกทำลายจากเรืออวนลากและอวนรุน ผู้เลี้ยงประสบปัญหาการนำลูกหอยแครงมาเลี้ยง ปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้ขาดความปลอดภัย เช่น มีการลักขโมย ซึ่งผู้เลี้ยงหอยแครงต้องระมัดระวัง ในบางรายอาจต้องเก็บผลผลิตก่อนถึงเวลาอันควร ซึ่งมีผลทำให้จำหน่ายได้ราคาต่ำ เนื่องจากหอยแครงมีขนาดเล็ก

¹ รายงานจากงานสถิติประมง (มกราคม 2528).

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้เลี้ยงหอยแครง เนื้อที่เลี้ยง ผลผลิต และมูลค่าของหอยแครง
ประจำปี พ.ศ. 2519-2526

จำนวนผู้เลี้ยง : ราย
เนื้อที่เลี้ยง : ไร่
ผลผลิต : ตัน
มูลค่า : พันบาท

ปี	จำนวนผู้เลี้ยง	เนื้อที่เลี้ยง	ผลผลิต	มูลค่า
2519	90	2,594.4	17,951	40,390
2520	120	4,113.2	16,694	47,135
2521	82	5,052.6	16,574	59,666
2522	78	6,846.1	23,741	61,727
2523	52	7,842.0	17,666	77,735
2524	132	6,172.4	23,354	81,373
2525	94	7,006.1	8,636	29,302
2526	545	9,585.4	16,575	56,095

ที่มา : รายงานจากงานสถิติประมง มกราคม 2528.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถ้าพิจารณาปริมาณและมูลค่าการนำเข้าหอยแครงจากตารางที่ 1.2 จะเห็นว่า ประเทศไทยนำเข้าหอยแครงจากประเทศมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่ ปี พ.ศ. 2507 มีปริมาณนำเข้าหอยแครง 373,958 กิโลกรัม มูลค่า 171,016 บาท ในปี พ.ศ. 2525 (มกราคม-พฤศจิกายน) มีปริมาณนำเข้าหอยแครง 18,335,150 กิโลกรัม มูลค่า 72,665,986 บาท จะเห็นว่า ปริมาณนำเข้ามากขึ้นจากเดิมเกือบ 50 เท่าตัว ปริมาณนำเข้าเริ่มมากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตจากการเลี้ยงหอยแครงภายในประเทศมีจำนวนน้อยลง แม้ว่าจะได้ทำการขยายเนื้อที่เลี้ยงหอยแครงมากขึ้น ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลผลิตมากหรือน้อยคือปริมาณลูกหอยแครงที่นำมาหว่านในแปลงเลี้ยงและท่า เลขของแปลงเลี้ยงหอยแครง

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงได้นำปัญหาเรื่องนี้มาพิจารณาและทำการวิจัย เฉพาะจังหวัดในบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตกตอนบน ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้เนื่องจากสองจังหวัดนี้เป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงหอยแครงมานานและเป็นการเลี้ยงแบบดั้งเดิม อำเภอที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงหอยแครง ได้แก่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในการศึกษานี้จะมุ่งศึกษาถึงต้นทุนและพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้เลี้ยงหอยแครงว่าคุ้มกับเงินลงทุนที่ได้เสียไปหรือไม่ รายได้และค่าใช้จ่าย เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วเป็นอย่างไร ตลอดจนศึกษาถึงสภาพผลผลิต การตลาด ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงหอยแครงที่ทำสืบต่อกันมานานแล้วให้ดำรงอยู่ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1.2 การนำเข้าหอยแครง เข้ามาในประเทศไทย

จากประเทศ	พ.ศ.	ปริมาณ(กก.)	มูลค่า(บาท)	หมายเหตุ
มาเลเซีย	2507	373,958	171,016	
มาเลเซีย	2508	1,183	88,417	
มาเลเซีย	2509	1,353,956	1,014,313	
บิ่ฉัง	2509	22,592	1,587	
พม่า	2509	450	1,800	
ญี่ปุ่น	2509	2,089	248,418	
ฝรั่งเศส	2509	159	6,360	
สหรัฐอเมริกา	2509	1,369,356	1,446,930	
มาเลเซีย	2510	1,005	4,597	
ญี่ปุ่น	2510	303	34,276	
ฝรั่งเศส	2510	96	10,315	
สหรัฐอเมริกา	2510	35	1,094	
ออสเตรเลีย	2510	27	300	
ฮ่องกง	2511	13,335	119,856	
มาเลเซีย	2511	988,626	718,033	
ญี่ปุ่น	2511	803	45,857	
ฝรั่งเศส	2511	522	21,258	
เยอรมัน	2511	7,500	6,000	
ออสเตรเลีย	2511	350	14,063	
มาเลเซีย	2513	3,975,955	3,183,217	
มาเลเซีย	2514	6,924,643	5,546,709	
มาเลเซีย	2515	7,320,115	5,740,552	
มาเลเซีย	2517	11,295,700	10,518,539	
มาเลเซีย	2518	8,672,145	8,031,542	
มาเลเซีย	2519	13,173,275	11,536,481	
มาเลเซีย	2520	9,815,100	11,169,397	
มาเลเซีย	2521	20,314,740	36,037,973	
มาเลเซีย	2522	70,466,000	249,325,245	
มาเลเซีย	2523	22,959,803	85,676,580	
มาเลเซีย	2524	11,727,000	46,670,000	
มาเลเซีย	2525	18,335,150	72,665,986	ขาดเดือน ธค.
	(มค.-พย.)			

ที่มา : กรมศุลกากรและศูนย์สถิติการพาณิชย์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงผลผลิตและต้นทุนจากการเลี้ยงหอยแครง
2. เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงหอยแครง เพื่อเป็นแนวทางแก่รัฐบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงหอยแครง
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการเลี้ยง ด้านการตลาดอื่น ๆ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงหอยแครงในบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตกตอนบน" ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. "การเลี้ยงหอยแครง" หมายความว่า เฉพาะการประกอบอาชีพในการเลี้ยงหอยแครงแบบดั้งเดิม คือ ทำการเลี้ยงสืบต่อเนื่องมานานแล้วและเป็นอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ที่อยู่ในบริเวณที่ทำการสำรวจ การเลี้ยงอาศัยความชำนาญโดยใช้แรงงานภายในครัวเรือนหรือจ้างแรงงานผู้อื่น เพื่อใช้สำหรับการเลี้ยงและเก็บหอยแครงมาจำหน่าย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางมีเนื้อที่ 6-200 ไร่ต่อราย การศึกษานี้ไม่รวมถึงการลงทุนที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในจังหวัดภาคใต้ซึ่งมีจำนวนเพียงไม่กี่รายและเป็นการเลี้ยงแบบผูกขาด เนื้อที่ที่ใช้เลี้ยง 200-400 ไร่

2. ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาและวิจัย ได้กำหนดในบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตกตอนบนปรากฏว่ามีผู้เลี้ยงหอยแครงใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นแหล่งเลี้ยงหอยแครงที่เลี้ยงสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเฉพาะอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ประชากรส่วนใหญ่ในบริเวณดังกล่าวมีอาชีพเลี้ยงหอยแครงซึ่งมีความชำนาญในการเลี้ยงและทำกันเป็นแบบธุรกิจในครอบครัว เป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการสำรวจจึงเลือกสำรวจเฉพาะ 2 อำเภอนี้เท่านั้น บริเวณชายฝั่งของอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วยคอกเลี้ยงหอยแครงของ

ผู้เลี้ยง และนอกจากอาชีพ เลี้ยงหอยแครงแล้วประชากรส่วนหนึ่งยังมีอาชีพ เก็บลูกหอยแครง (พันธุ์หอยแครง) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมาจำหน่ายแก่ผู้เลี้ยงหอยแครงอีกด้วย สำหรับระยะเวลาที่ออกทำการสำรวจเพื่อการวิจัยคือ 8 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนธันวาคม 2528

3. การวิจัยในเรื่องนี้มุ่งที่จะสำรวจผู้เก็บลูกหอยแครง ผู้เลี้ยงหอยแครง และการจำหน่ายของผู้เลี้ยงหอยแครง เฉพาะในบริเวณที่ทำการสำรวจเท่านั้น

วิธีการดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

1. รวบรวมข้อมูลการเลี้ยงหอยแครง

1.1 ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสอบถามจากผู้เลี้ยงหอยแครงโดยตรง ที่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสอบถามเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ (ภาคผนวก)

1.2 ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสารและรายงานทางวิชาการที่เผยแพร่โดยหน่วยงานราชการและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุน เลี้ยงหอยแครงในบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตกตอนบน

3. วิเคราะห์ปัญหาและ เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา คือ

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงาน ต้นทุน และผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงหอยแครง พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

2. ช่วยเผยแพร่ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับการ เลี้ยงหอยแครงแก่ผู้สนใจ

3. เป็นแนวทางที่รัฐบาลจะพิจารณาให้ความสนับสนุน ช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงหอยแครงให้แพร่หลายออกไป